

Tussen plantenjagers uit vorige eeuwen en wetenschappelijke expedities van deze tijd bestaat geen wezenlijk verschil: hoe meer nieuwe soorten worden gevonden, des te geslaagder zijn de tochten geweest. Op het eiland Borneo is elke expeditie een succes, dat bewijst het indrukwekkend aantal ontdekte nieuwe soorten van de voorbije tien jaar. Daardoor is Borneo een schatkamer van nieuw leven.

Gevonden & verloren (10)

Borneo: een kip met gouden eieren

Borneo, rijk aan regen en liggend op de evenaar, is ongeveer zeventien keer zo groot als Nederland. Er groeien en bloeien naar schatting vijftienduizend plantensoorten. Charles Darwin omschreef het eiland als 'een grote, wilde, rommelige, weelderige broeikas die de natuur voor zichzelf heeft gemaakt.' Borneo bezit het wereldrecord voor het hoogste aantal endemische soorten: 59 planten, 39 vogels, 44 zoogdieren en 160 vissen.

Deze enorme biodiversiteit, vooral in de regenwouden, ruikt natuurlijk naar meer en is daarom de wetenschappelijke uitdaging van talloze expedities in de jacht naar nog meer nieuwe soorten. Zo opereerde een internationaal team van wetenschappers onder leiding van de Amerikaanse natuurbeschermingsorganisatie The Nature Conservancy vijf weken in het oosten van Kalimantan.

Onlangs publiceerde het Wereld Natuur Fonds (WNF) het rapport *Borneo's lost world, newly discovered species on Borneo*. Dit rapport, dat ook verslag doet van het onderzoek in Kalimantan, geeft een overzicht van de ontdekkingen die de afgelopen tien jaar op het eiland zijn gedaan. In die periode zijn 361 nieuwe soorten beschreven: 50 planten, 6 hagedissen, 2 slangen, 7 kikkers, een pad, 30 zoetwatervissen, 260 insecten (vooral kevers, springspinnen en vliegen) en 5 krabben. Onder de planten bevinden zich nieuwe orchideeën uit het rottende regenwoud, zoals *Mitrephora vitata* en *Trichoglottis tinekeae*, twee nieuwe soorten begonia's en een nieuwe éénbladige plant van het geslacht *Monophyllaea*.

Bij de nieuwe kikkers is een dwergkikker met rode ogen: *Philautus erythrophthalmus* en een nieuw gevonden slang kreeg de naam *Hydrophis sibauensis*. Ook een enorme kakkerlak en een reusachtige, primitieve miljoenpoot staan op deze lijst van nieuwe wereldsoorten.

Volgens het WNF kan dat aantal nog flink oplopen omdat alle ontdekkingen nog niet zijn beschreven en enkele diergroepen, zoals vleermuizen en andere nachtdieren, nog worden bestudeerd. Het eiland is als een bibliotheek waarvan de binnenste kamers nooit eerder zijn geopend, aldus directeur Gerard van den Top van het WNF.

Het rapport verscheen bij aanvang van een internationale conferentie over de toekomst van het hart van Borneo. Dat hart beslaat vier keer Nederland en is praktisch onbeschermd. De rijke natuur wordt door diverse oorzaken ernstig bedreigd. Door massale houtkap en bosbranden voor de palmolie-exploitatie, door mijnbouw en illegale dierenhandel. Volgens het rapport moeten we goed uitkijken, anders sterven soorten uit nog voordat ze ooit zijn ontdekt. Er wordt bijvoorbeeld gedacht aan het opzetten van duurzaam toerisme, samen met de lokale bevolking. Dat is dan meteen in het belang van de Orang-oetan, de tijgers en olifanten die er leven.

Intussen past slechts verwondering over deze uitbundigheid.

Waar ik me ook over verwonder is dat er steeds weer nieuwe apensoorten worden ontdekt. Want de ontdekking van een vrij groot zoogdier blijft een zeldzame gebeurtenis. In het afgelopen jaar werden maar liefst drie nieuwe apensoorten genoteerd. In het noordoosten van India is een nieuwe makaak gevonden, de Arunachalmakaak (*Macaca munzala*). De makakenfamilie kent twintig soorten die hoofdzakelijk in Azië voorkomen. De laatst ontdekte makaaksoort was de Indonesische Pagaimakaak (*Macaca pagensis*) in 1903. In de jungle van Bolivia werd een nieuwe titi gevonden, die waarschijnlijk tot het geslacht *Callicebus* behoort, en in de bergen van zuidelijk Tanzania de nieuwe soort Hooglandmangabey (*Lophocebus kipinji*), door twee teams onafhankelijk van elkaar op twee verschillende plekken. Het is twintig jaar geleden dat er in Afrika een nieuwe aap werd ontdekt.

Het zal me daarom niet verbazen als er in de toekomst ook op Borneo nog niet ontdekte apensoorten blijken te leven.

Joost Kazus is voorzitter van de Commissie Juridische Zaken van de KNNV

